

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIMDA DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME TEKNİKLERİNİ KULLANIM DURUMLARI (ZONGULDAK ÖRNEĞİ)

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Zekerya BATUR¹, Ahmet ASAR²

1 Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, zekerya.batur@usak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7918-5305.

2 Uzm., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Doktora Öğrencisi, asar4267@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6949-2126.

Geliş Tarihi: 27.03.2019 Kabul Tarihi: 09.12.2019

Öz: Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanım durumlarını sınıf, cinsiyet, bir odaya sahip olma, internet kullanım oranı ve aylık kitap okuma değişkenleri açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmanın verilerini 2017-2018 Eğitim-öğretim yılında Zonguldak ilinde öğrenim gören 7 ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin çalışmaları oluşturmaktadır. Örneklem il, ilçe ve köy okullarını kapsayacak şekilde 626 öğrenciden oluşan kolay ulaşılabılır örneklemdir. Öğrenciler, serbest yazma çalışması ile kendilerini kolay ifade edebileceklerinden serbest yazma çalışması ile oluşturdukları çalışma kâğıtları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Doküman analizi ile öğrencilerin yazma çalışmalarında kullandıkları düşünceyi geliştirme teknikleri araştırmacılar dışında bir alan uzmanınca da tespit edilmiştir. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada nicel veriler nitel verilerle desteklenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanım oranı düşük seviyededir. Her iki sınıf düzeyinde de karşılaştırma tekniği en çok kullanılan teknik olarak ortaya çıkarken 7. sınıflarda tanımlama, 8. sınıflarda tanık gösterme tekniğinin en düşük kullanım oranına sahip olduğu görülmektedir. Sınıf seviyesi yükseldikçe düşünceyi geliştirme teknikleri kullanımının arttığı ortaya çıkmaktadır. 8. sınıfta düşünceyi geliştirme yollarının kullanımına ağırlık veren etkinliklerin yer alması öğrencilerin ikna edici yazılar yazmasını sağlayabilir. Bu nedenle öğrencilerin düşünceyi geliştirme yöntemlerini kullanabileceği yazı türleri ve konuları seçilmesi onları düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanmaya yönlendirebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yazılı anlatım, Serbest yazma, Düşünceyi geliştirme Teknikleri

THE USE CONDITIONS OF THOUGHT DEVELOPMENT TECHNIQUES IN THE WRITTEN EXPRESSION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Abstract:

In this study, it is aimed to examine the use of ways of improving the thought in free writing studies of secondary school students in terms of grade level, gender, having a room, internet usage rate and monthly book reading variables. As the ways of improving the thought in the field of writing in the secondary school Turkish Curriculum are progressively applied from 7th grade onwards, the research has been done with 7 and 8th grade students. The study was carried out in 7th and 8th grade secondary school students in Zonguldak in 2017-2018 academic year. The sample is an easily accessible sample consisting of 626 students including province, district and village schools. Since the students could easily express themselves through free writing studies, the free writing study papers were used as a data collection tool. Thought development techniques used by students in writing studies were determined by document analysis by a field expert besides the researchers. Quantitative data was supported by qualitative data in the research where mixed research was used. According to the results of the study, the use of ways of improving the thought in the written expressions of the secondary school 7th and 8th grade students is low. In both class levels, the comparison technique was the most widely used technique. While the definition in the 7th grade was the least used technique, it was observed that the 8th grade witness technique had the lowest usage rate. The higher the class level, the higher the use of techniques for developing ideas.

Keywords: Written expression, free writing, thinking development techniques

Giriş

Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır (Ergin, 1998). Dil bu temel görevini yerine getirirken tek boyutlu değildir. Bu boyutlar kendi içerisinde anlama ve anlatma boyutlarını içerir; dil hakkında fikir yürütmek için konuşmaya ve yazmaya bakılmalıdır (Kaplan, 2001). Yazma; duygu ve düşünceleri belirli işaretlerle anlatmak olarak tanımlanır (TDK, 1998; Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2010, Sever, 2004). Duygu ve düşüncelerimizi aktarmak için bir araç olan yazma eyleminde ne aktardığımız kadar nasıl aktardığımız da önemlidir. Duygu ve düşüncelerimizi istediğimiz gibi yansıtmak, hedefi ikna edebilmek için düşünceyi geliştirme teknikleri adı verilen birtakım teknikler kullanılır (Erbilen, 2014). Bu teknikler düşüncenin daha ayrıntılı daha

geniş olmasına yardımcı olduğu gibi düşüncenin tutarlı biçimde yapılandırılmasına ve anlaşılır biçimde düşüncenin sunumuna imkân verir (Can, 2012). Müldür ve Çevik (2019)'in belirttiği gibi fikirlerin düşüncüyü geliştirme yolları kullanılarak geliştirilmesi konunun sınırlandırılması ve yazının bir ana fikir etrafında oluşmamasına zemin hazırlamaktadır. “Belirli bir mantık silsilesi ve yazma planı çerçevesinde oluşan, genel olarak anlatım biçimi ya da tarzları olarak ifade edilen bu aktarım şekilleri duruma uygun düşen düşüncüyü geliştirme yolları ile kullanıldıklarında etkili bir anlatımın anahtarı olurlar (Yenen Avcı, 2019:324).”

MEB (2018) Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan düşüncüyü geliştirme yolları tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma teknikleridir.

Tanımlama, herhangi bir şeyi tanımlama fiili, herhangi bir şeyin temel özelliklerindeki farklılık derecesi (Oxford, 2019a) bir kavramın özelliklerini tam olarak açıklama, belirtme (TDK, 2019a) olarak açıklanmaktadır. Bayramıçlılar vd. (1990)'a göre de tanım varlık veya düşünceye ait temel özelliğin belirtilmesidir. Can (2012)'a göre tanımlama bu nedir sorusuna karşılık verilen cevaptır ve herkes için geçerli olan tanımlama nesnel tanımlama, kişilere göre değişiklik gösteren tanımlama öznel tanımlama adını almaktadır. Bilgin (2006) tanımlamayı benzer şekilde açıklamakta tanımlamanın amacının bir kavramı diğerlerinden ayrılacak şekilde belirginleştirmek olduğunu vurgulamaktadır.

Karşılaştırma, iki şeyin arasındaki benzer ve farklılıkları ortaya koyma, benzerlik-eşitlik özelliği (Oxford, 2019b) varlıkları aynı olan niteliklerini incelemek için kıyas etme (TDK, 2019b) olarak açıklanmaktadır. “Ortak nitelikler veya karşıtlıklar bulunabilecek iki kavramı, nesneyi, olayı birbiriyle karşılaştırarak, anlatmak; düşüncüyü geliştiren, açıklayıcı anlatım yollarındandır (Bayramıçlılar, Tosun ve Ak, 1990:22).” Bilgin (2006) karşılaştırmanın benzerlikleri ve/veya farklılıkları ortaya koymak için yapılabileceğini belirtir. Örnek: “Bu kütüphanede kitap sayısı diğer kütüphaneden daha fazla (Akgül, Demirer, Gürcan, Karadaş, Karahan ve Uysal, 2018:194).”

Benzetme, herhangi bir varlığın özelliklerini anlatmak amacıyla o özellikleri taşıyan bir şeyi örnek göstermek (TDK, 2019c); izah etme veya açıklama için iki şeyi karşılaştırma, uygunluk ya da kısmi benzerlik (Oxford, 2019c); “Aralarında çeşitli yönlerden benzerlik bulunan iki varlıktan zayıfını kuvvetlisine benzetmek sanatı...(Kocakaplan, 2008:163).” Özellikleri açısından ortaklık gösteren iki şeyden birinin özelliğinin diğerine aktarımıdır (Can, 2012). Bilgin (2006)'e göre benzetme benzer şekilde tanımlanmakta benzetme öğeleri şu şekilde açıklanmaktadır: Benzeyen, ortak özellik açısından zayıf olup niteliğini benzetilen öğeden alan benzetme öğesidir. Benzetilen, özelliği açısından üstün olup bu özelliği benzeyene aktarılan öğedir. Benzetme yönü, benzetilen ve benzeyen karşılaştırması ile benzeyene aktarılan niteliktir. Benzetme ilgeci benzeyen ile benzetilen ilişkisini kuran öğedir. Örnek: “Yılan gibi kıvrılan yol-

lar tepenin ardına doğru gidiyordu (Ağın Haykır, Kaplan, Kıryar, Tarakçı ve Üstün, 2018:191).”

Örnek; sözlükte (TDK, 2019d). “Bir düşünceyi, kuralı, gözlemi veya savı desteklemek ve açıklamak amacıyla ileri sürülen söz, yapılan davranış” olarak verilmektedir. Can (2012)’a göre örneklendirme, anlatımı somutlaştırmak için konunun örneklerle açıklanmasıdır. Bilgin (2006) düşünceye destek sağlamak, geneli kapsadığını ortaya koymak amacıyla örnek sunmak olarak tanımlamaktadır. Örnek: “Her devrin gençliği, kendi enerjisini harcayabildiği âlemden yaşıyor. Eski Mısır’ın gençliği tabiatla çetin mücadelede sahnesinde, Sümer gençliği tapınakta, Yunan gençliği olimpiyatlarda, Roma gençliği ise forumda kendi simasıyla görülmektedir (Topçu, 1997:17).”

Tanık gösterme, anlatımdaki düşünceyi destekleme amacıyla o alanda güvenilir kişilerin görüşlerine başvurma tekniğidir (Bilgin, 2006; Can, 2012). Bilgin (2006) tanık göstermenin alıntılama kullanılarak yapılabileceğini belirtmektedir. Örnek: İletişim hayatın her alanı için önemlidir. Kevin Hogan’ın belirttiği gibi “Başarılı, samimi ilişkiler birbirleriyle iyi iletişim kuran insanları içerir.”

Sayısal verilerden yararlanma, anlatımdaki düşünceyi desteklemek, inanılır ve güvenilir kılmak için sayılardan yararlanmaktır (Can, 2012). Bilgin (2006) sayısal verilerin bir düşünceyi inandırıcı kılmak için önemli olduğunu belirtmektedir. Örnek: “Gezileri sırasında gençlikte oluşturduğu uçma sevgisiyle bir havacılık okulu açmayı düşünür Vecihi Bey. 21 Nisan 1931’de ilk ‘Türk Sivil Havacılık Okulu’ nu kurar. İki kız olmak üzere 12 öğrenci kaydolur. Okulun sonunda sınıfın %100’ü mezun olmuştur (Akgül vd., 2018:221).”

MEB (2018) Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda düşünceyi geliştirme yollarının yer aldığı ilk kazanım 4. sınıf seviyesinde anlama alanındadır. “Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar (MEB, 2018:33).” kazanımının açıklamasında “Neden-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme gibi çıkarımlar yapılması sağlanır (MEB, 2018:33).” ifadesine yer verilmektedir. 5. sınıf seviyesinde okuma alanında aynı kazanımda karşılaştırma, benzetme, örneklendirme tekniklerinin yer aldığı görülmektedir. “Metindeki söz sanatlarını tespit eder (MEB, 2018).” kazanımında benzetme tekniği yer almaktadır. 6. sınıf seviyesinde okuma alanında “Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar (MEB, 2018:42).” karşılaştırma, benzetme, örneklendirme tekniklerinin yer aldığı görülür. Düşünceyi geliştirme tekniklerinin 4. sınıf seviyesinden itibaren Türkçe dersinin okuma, anlama, dinleme alanlarında yer aldığı görülmektedir; lakin MEB (2018) Türkçe Öğretim Programı’nda düşünceyi geliştirme yollarının yazma alanında yer aldığı ilk kazanım 7. sınıf düzeyindedir. Dinleme alanında yer alan kazanım “Dinlediklerinde/ izlediklerinde başvuru düşünceyi geliştirme yollarını tespit eder (MEB, 2018).” şeklindedir. Kazanımın açıklaması ise şu şekildedir: “Düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma ve benzetmenin belirlenmesi sağlanır (MEB, 2018).” Daha sonra yine 7. sınıf düzeyinde; okuma alanında “Metinde kullanılan düşünceyi

geliştirme yollarını belirler (MEB, 2018).”, yazma alanında bilgilendirici metin yazma kazanımının altında bir açıklama olarak “a) Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşünceyi geliştirme yollarını kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır (MEB, 2018).” şeklinde yer almaktadır. 8. sınıf düzeyinde dinleme/izleme alanında “Dinlediklerinde/izlediklerinde başvuru alan düşünceyi geliştirme yollarını tespit eder.” Şeklinde yer alan kazanımın açıklaması “Düşünceyi geliştirme yollarından örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma belirlenir (MEB, 2018).” şeklinde verilmektedir. Okuma/anlama kazanımları içerisinde “Okuduklarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirler (MEB, 2018).”, son olarak yazma alanında bilgilendirici metin yazar kazanımının açıklamasında “a) Öğrencilerin belirledikleri bir konu ve ana fikir etrafında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, gelişme bölümünde düşünceyi geliştirme yollarını kullanarak görüşlerini ifade etmeleri, görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları, sonuç bölümünde ise görüşlerini sonuca bağlamaları sağlanır (MEB, 2018).” şeklinde yer aldığı görülmüştür.

Sonuç olarak 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında programda öngörülen tanımlama, karşılaştırma ve benzetme olarak düşünceyi geliştirme yollarından üç tanesini; 8. sınıf öğrencilerinin 7. sınıfa ek olarak örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma şeklinde üç tane düşünceyi geliştirme tekniğini yazılı anlatımda kullanması beklenir. Bu çalışmada 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarına düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım durumları cinsiyet, bir odaya sahip olma, aylık okunan kitap sayfası, internette geçirilen süre değişkenleri açısından incelenmiştir. Bu amaçla aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır:

– 7.sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma ve benzetmeyi kullanım durumları nasıldır?

– 7.sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma ve benzetmeyi kullanım durumları ile cinsiyet, bir odaya sahip olma, aylık okunan kitap sayfası, internette geçirilen süre değişkenleri arasında ilişki var mıdır?

– 8.sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanmayı kullanım durumları nasıldır?

– 8.sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanmayı kullanım durumları ile cinsiyet, bir odaya sahip olma, aylık okunan kitap sayfası, internette geçirilen süre değişkenleri arasında ilişki var mıdır?

– 7-8. sınıfta ortak olarak yer alan benzetme, karşılaştırma, tanımlama teknikleri kullanım durumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Yöntem

MEB (2018) Türkçe Öğretim Programı'nda düşünceyi geliştirme yollarının yazma alanında yer aldığı ilk kazanım 7. sınıf düzeyinde yer aldığından ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım durumlarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırmalar "Araştırma probleminin en iyi şekilde test edilebilmesinde nitel ve nicel yöntemlerin birleştirilmesini mümkün kılarak tamamlayıcı ve kapsamlı bir paradigma sunar (Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017:21)." Karma yöntem bir çalışmada nicel ve nitel verilerin analizi ve yorumlanması anlamına gelir (Leech & Onwuegbuzie, 2009). Çalışmada öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım sıklığı ve durumun bazı değişkenler ile ilişkisini ortaya koymak için kesitsel tarama yönteminden elde edilen veriler düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etmek amacı ile doküman analizi yöntemi ile incelenmiş, ilişkinin tespiti için (X^2) Ki-Kare testi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın grubunu 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Zonguldak ilinde kolay ulaşılabilir merkez ve taşra ortaokullarından 7 ve 8. sınıflarında okumakta olan 626 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait özellikler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 1: Sınıf düzeyine göre çalışma grubu özellikleri

	<i>f</i>	%
7. sınıf	311	49,7
8. sınıf	315	50,3
Toplam	626	100

Tablo 2: Cinsiyete göre çalışma grubu özellikleri

	<i>f</i>	%
Kız öğrenci	285	45,5
Erkek öğrenci	341	50,3
Toplam	626	100

Tablo 3: Oda sahibi olma durumuna göre çalışma grubu özellikleri

	<i>f</i>	%
Odası var	367	58,6
Odası yok	259	41,4
Toplam	626	100

Tablo 4: İnternet kullanım durumuna göre çalışma grubu özellikleri

	<i>f</i>	%
1 saat ve daha az	307	49
1 saatten fazla	319	51
Toplam	626	100

Tablo 5: Kitap okuma durumuna göre çalışma grubu özellikleri

	<i>f</i>	%
100 sayfa ve daha az	294	47
100 sayfanın üzerinde	332	53
Toplam	626	100

Veri Toplama

Veriler 7 ve 8. sınıfta okumakta olan ortaokul öğrencilerine dağıtılan bir tarafı demografik bilgiler içeren bir tarafı da serbest yazma çalışması için ayrılan formlar yoluyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilere dağıtılan serbest yazma çalışması formunda yer alan demografik bilgilerden sınıf seviyesi, cinsiyet, bir odaya sahip olma durumu, aylık okunan kitap sayfası ve internette geçirilen süre SPSS 21 paket programına işlenmiştir. Aylık okunan kitap sayfası 100 sayfa ve altında ve 100 sayfanın üstünde şeklinde, internette geçirilen süre bir saat ve altı ve bir saatten fazla olarak gruplandırılmıştır. Öğrencilerin çalışmalarında düşünceyi geliştirme tekniklerinden hangilerini kullandığını tespit etmek amacıyla doküman analizi ile düşünceyi geliştirme tekniklerinin özelliklerine uygun kullanımlar araştırmacıların haricinde bir alan uzmanınca fişlenerek tespit edilmiştir. Alan uzmanı ve araştırmacıların tespitleri Güvenilirlik= Görüş Birliği / (Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı) Miles ve Huberman (1994) formülü ile hesaplanmıştır. Birinci

araştırmacı ile uzman arasındaki uyum oranı $397/(397+45)=0,89$ ikinci araştırmacı ile uzman arasındaki uyum yüzdesi $401/(401+41)=0,90$ olarak hesaplanmıştır. Araştırmacılar ile uzmanlar arasında ortak kodlamalar haricindeki kodlama $391/(391+51)=0,88$ güvenilirlik oranında hesaplandığından çalışma güvenilir kabul edilmiştir. Cinsiyet, bir odaya sahip olma, aylık okunan kitap sayısı, internette geçirilen süre ile düşünceyi geliştirme yollarını kullanım durumuna ait veriler çapraz tablo ile karşılaştırılarak yorumlanmış ki-kare testi uygulanarak aralarındaki ilişki durumu incelenmiştir. Son olarak öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini nasıl kullandıkları araştırmacılarca yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

MEB (2018) Türkçe Öğretim Programı'na göre 7. sınıf öğrencilerinden kullanması beklenen düşünceyi geliştirme yolları benzetme, karşılaştırma, tanımlama teknikleridir.

Tablo 6: 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda tanımlama tekniğini kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Tanımlama kullananlar	4	1,3
Tanımlama kullanmayanlar	307	98,7
Toplam	311	100,0

7. sınıf öğrencilerinin tanımlamayı %1,3 oranında kullandıkları görülmektedir. Tanımlama kullanan öğrencilerden biri erkek diğer üçü kız; üç öğrencinin bir odaya sahip olduğu birinin olmadığı, dördünün de günde bir saatten daha az internet kullandığı, ikisinin ayda yüz sayfanın üstünde kitap okuduğu, diğer ikisinin de yüz sayfa ve altında kitap okuduğu bilgileri yer almaktadır.

Yapılan tanımlama örnekleri şu şekildedir:

Doğa, yaşamımız sürdürdüğümüz çevrenin önemli bir parçasıdır.

Hayvanlar, doğamızı süsleyen varlıklardır.

*Cumhuriyet insana verilen değerdir.**

Örneklerde görüleceği üzere dört tanım cümlesinin üçünde öznel tanımlama yapılmıştır. Tanımlama cümlelerinin bilimsel söylemden uzak oldukları görülmektedir. Sonuç olarak tanımlama tekniğinin 7. sınıf düzeyinde kullanım oranının çok az olduğu söylenebilir. Tanımlama tekniğini kullanan dört öğrencinin de günde bir saatten daha az internet kullanıyor olması dikkat çekicidir.

* Örnek olarak verilen öğrenci çalışmaları orijinal şekli ile alınmıştır.

Tablo 7: 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda benzetme tekniğini kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Benzetme kullananlar	20	6,4
Benzetme kullanmayanlar	291	93,6
Toplam	311	100,0

7. sınıf öğrencilerinin benzetme tekniği kullanım oranı %6,4 oranında olup benzetme kullanan öğrencilerden sekizi erkek, on biri kızdır. Benzetme kullananların onu bir odaya sahip, dokuzu bir odaya sahip değildir; on üçü günde bir saatten daha az, altısı bir saatten daha fazla internet kullanım oranına sahiptir; üç kişi aylık yüz sayfa ve daha altında kitap okuma oranına sahipken on altısı yüz sayfanın üzerinde kitap okuma oranına sahiptir.

Cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.359, p>.05$ bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.817, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.321, p>.05$ olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülürken okunan kitap sayfası değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.023, p<.05$ olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yapılan benzetme örnekleri şu şekildedir:

Tay gibi seker geyikler

Gökyüzü gibi masmavi gözleri

Doğa sevgisi olmayan bir insan yem yemesini bilmeyen bir kuş gibidir.

Yağmur gibi yağar insanların

Her yeri mis gibi kokar

Örneklerde görüleceği üzere benzetmelerin en çok gibi edatı ile yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8: 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda karşılaştırma tekniğini kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Karşılaştırma kullananlar	77	24,8
Karşılaştırma kullanmayanlar	234	75,2
Toplam	311	100,0

7. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma tekniği kullanım oranı %24,8 oranında olup bu tekniği kullanan öğrencilerden yirmi ikisi erkek, elli altısı kızdır. Bunlardan otuz yedisi bir odaya sahip kırkı odaya sahip değildir; kırk üçü günde bir saatten daha az otuz dördü bir saatten fazla internet kullanmaktadır; yirmi üçü aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken elli dördü aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır. Cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma tekniği kullanımı arasındaki ilişki $\chi^2(1, N=311)=.0, p<.05$ olarak anlamlılık gösterirken bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.159, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.409, p>.05$ okunan kitap sayısı değişkenine göre $\chi^2(1, N=311)=.061, p>.05$ ilişki olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Yapılan karşılaştırma örnekleri şu şekildedir:

Bu dört arkadaş küçük boylu ve zayıftı rakip ise tombul ve uzun.

Solucan kuştan akıllıymış.

Bazıları çevreyi korur bazıları pisletir.

Eskiden mızrak, kılıç, ucu sivri sopalar kullanırdılar ama teknoloji geliştikçe kılıç, sivri ve tehlikeli aletler yaptılar ama günümüzde silah. Tabanca, bomba, ve teknoloji var bunlardan dolayı insanlar bir düşme ile bütün şehri patlatıyorlar.

Hayvanların bazıları saldırgan bazıları ise çok insancıldır.

Örnekler haricindeki karşılaştırmalarda zor-kolay, var-yok, az-çok, küçük-büyük, iyi-kötü, zayıf-şişman, kalın-ince gibi zıt anlamlılık bildiren sözcüklerle ve en, daha, pek gibi derecelendirme sözcükleri ile karşılaştırmaların yapıldığı örneklerdir.

Türkçe Programına göre 8. sınıf öğrencilerinden kullanması beklenen düşünceyi geliştirme yolları benzetme, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, tanımlama, sayısal verilerden yararlanma teknikleridir.

Tablo 9: 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda tanık gösterme tekniği kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Tanık gösterme kullananlar	4	1,3
Tanık gösterme kullanmayanlar	311	98,7
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin tanık gösterme tekniği kullanım oranı %1,3 oranında olup bu tekniği kullanan öğrencilerden ikisi erkek, ikisi kızdır. Bunlardan üçü bir odaya sahip biri bir odaya sahip değildir; ikisi günde bir saatten daha az ikisi bir saatten fazla internet kullanmaktadır; tanık gösterme tekniği kullananların dördü de aylık yüz

sayfadan daha fazla kitap okumaktadır. Sonuç olarak kitap okuma oranı yüksek olan öğrencilerin tanık gösterme tekniğini kullandığını söyleyebiliriz.

Yapılan tanık gösterme örnekleri şu şekildedir:

Ben bu kavramı sosyal medyadan öğrendim. İyi ki de öğrendim. Herkesin düşündüğü gibi feminizm kadın savunuculuğu değilmiş. Kadın, erkek, hayvan her ne olursa olsun herkes eşittir demekmiş.

Hiçbir canlı aptal değildir ama siz bir balığa ağaca çıkmasını söylerseniz o bütün ömrünü aptal olarak geçirir.

Atatürk'ünde dediği gibi "sporunun zeki, çevik ve ahlaklısını severim."

Çünkü beterin beteri var derler ya

Örneklerde görüleceği üzere tanık gösterme tekniğine uygun bir örnek bulunmaktadır, ancak sınıf seviyesi gözetilerek aktarma olduğu tespit edilen örnekler de tanık gösterme tekniğine dâhil edilmesine rağmen bu tekniğin çok az kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10: 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda tanımlama tekniği kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Tanımlama kullananlar	19	6
Tanımlama kullanmayanlar	296	94
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin tanımlama tekniği kullanım oranı %6 oranında olup bu tekniği kullanan öğrencilerden on biri erkek, sekizi kızdır. Bunlardan on biri bir odaya sahip sekizi bir odaya sahip değildir; dokuzu günde bir saatten daha az onu bir saatten fazla internet kullanmaktadır; sekizi aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken on biri aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.286, p>.05$ bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.875, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=1, p>.05$ okunan kitap sayısı değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.247, p>.05$ tanımlama kullanımında bir ilişki ortaya çıkmamaktadır.

Yapılan tanımlama örnekleri şu şekildedir:

Teknoloji insanların hayatını kolaylaştıran onlara yardım eden teknolojik ürünlerin yapılması için gereken bilgi

Futbol yirmi iki kişiyle oynanır. İki takım arasında geçen bir müsabakadır.

Ortaokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatımda Düşünceyi Geliştirme Tekniklerini Kullanım...

Dünya bizi hayvanları bitkileri ve gözle görülmeyen canlıları içinde bulunduran yerdir.

Spor denilince akla gelen ilk şeydir futbol.

Gezegenler uzay boşluğunda yer alan çeşitli renkte olan cisimlerdir.

...zaman ömür ve ecel arasındaki süredir.

Hayal kurmak insanı rahatlatan, gerçek dünyadan biraz uzaklaştıran birşeydir.

Vatan benim hayatımdaki en değerli şeylerdendir.

Köpekler sahibine bağlı ve çok akıllı hayvanlardır.

Kitaplar bizim dostlarımızdır.

Arkadaşlar iyi günde yanınızda olup, kötü günde size arkasını dönen kimselerdir.

Bilim çok önemli bir şeydir.

8. sınıflarda tanımlama kullanım oranının yükseldiği görülmekle beraber nesnel tanımlama cümlelerinin de kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

Tablo 11:8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda benzetme tekniği kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Benzetme kullananlar	59	18,7
Benzetme kullanmayanlar	256	81,3
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin benzetme tekniği kullanım oranı % 18,7 olup bu tekniği kullanan öğrencilerden yirmi üçü erkek, otuz altısı kızdır. Bunlardan otuz dördü bir odaya sahip yirmi beşi bir odaya sahip değildir; yirmi dokuzu günde bir saatten daha az otuzu bir saatten fazla internet kullanmaktadır; yirmi üçü aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken otuz altısı aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır.

Benzetme kullanımının cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.003, p<.05$ olarak okunan kitap sayfası değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.006, p<.05$ olarak anlamlı şekilde ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.510, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.632, p>.05$ olarak ilişkisiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yapılan benzetme örnekleri şu şekildedir:

Hayvan sevgisi insan sevgisi gibidir.

Yaşadıklarımız rüya gibiydi.

Sen ki hilkat denilen ummanın/En büyük incisinin

Sonra o renkli yerden birden karşılarna kaplan gibi bir hayvan çıkmış.

İsis'in kutsal heykeli gibi tanınan bir isimdir.

Aynı dört yapraklı yonca gibi zor bulunur.

Eğitimin olmadığı yerde öğretim vermek, bir çöle fidan dikip bırakmak gibidir.

8. sınıfta benzetme tekniğinin kullanım oranının arttığı görülmekle beraber benzetme kullanımının basit benzetme biçimlerinden *Sen ki hilkat denilen ummanın/En büyük incisinin* şeklinde sanatsal anlamda gelişim gösterdiği görülmektedir.

Tablo 12: 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda sayısal veri kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Sayısal veri kullananlar	52	16,5
Sayısal veri kullanmayanlar	263	83,5
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin sayısal verilerden yararlanma tekniği kullanım oranı % 16,5 olup bu tekniği kullanan öğrencilerden yirmi altısı erkek yirmi altısı kızdır. Bunlardan otuz beşi bir odaya sahip on yedisi bir odaya sahip değildir; yirmi altısı günde bir saatten daha az yirmi altısı bir saatten fazla internet kullanmaktadır; yirmi yedisi aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken yirmi beşi aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır.

Sayısal verilerden yararlanmanın cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.377, p>.05$ bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.502, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.670, p>.05$ okunan kitap sayfası değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.747, p>.05$ anlamlı bir ilişkisi olmadığı görülmektedir.

Kullanılan sayısal verilerden yararlanma örnekleri şu şekildedir:

Babanın aylık geliri 200.3000 bir var.

Maçlar doksan dakika oynanır.

Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu.

Evimiz 4 katlı en alt katı boş 2. katta biz oturuyoruz 3. katta babaannem ve büyükbabam oturuyor en üst kat ise çatı.

Örneklerden anlaşılacağı üzere 8. sınıf öğrencilerinin sayısal verilerden yararlanma şeklinin bir düşünceyi kanıtlamak amacıyla istatistiki veri sonuçları kullanımından ziyade tarih kullanımı, varlıkların sayıları ve sıralama amaçlı sayıların kullanımı şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 13: 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda örnekleme tekniği kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Örnekleme kullananlar	62	19,7
Örnekleme kullanmayanlar	253	80,3
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin örnekleme tekniği kullanım oranı % 19,7 olup bu tekniği kullanan öğrencilerden yirmi üçü erkek otuz dokuzu kızdır. Bunlardan otuz ikisi bir odaya sahip otuz bir odaya sahip değildir; yirmi yedisi günde bir saatten daha az otuz beşi bir saatten fazla internet kullanmaktadır; yirmi beşi aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken otuz yedisi aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır.

Örnekleme kullanımının cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.001, p<.05$ okunan kitap sayfası değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.010, p<.05$ anlamlılık gösterdiği ortaya çıkarken bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.076, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.622, p>.05$ şeklinde ilişkisiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kullanılan örnekleme tekniği örnekleri şu şekildedir:

Örnek verecek olursak Çoğu Afrika ülkesi bu yüzden sömürgeci ve adı değişmiş şekilde manda ve himayeden kurtulamaz

Buna örnek olarak: Çamaşır makinesi çamaşırları daha hızlı, daha temiz...

Günümüzde birçok teknolojik aletler vardır. Televizyon bunlardan biridir.

Örneğin denizlerimizi, havamızı, toprağımızı ve en önemlisi içecek sularımızı kirleterek dünyanın dengesini bozuyoruz.

“Gerek bir kuşun kanadında sarf edilen emek, gerek bir maden işçisinin alnından akan katar...” örneğinden de anlaşılacağı üzere 8. sınıflarda örnekleme kullanımının yalnız örnek vererek bir düşünceye destek amacı ile değil sanatsal anlatım biçimi şeklinde geliştiği söylenebilir.

Tablo 14:8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda karşılaştırma tekniği kullanım durumu

	<i>f</i>	%
Karşılaştırma kullananlar	145	46
Karşılaştırma kullanmayanlar	170	54
Toplam	315	100,0

8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma tekniği kullanım oranı % 46 olup bu tekniği kullanan öğrencilerden altmış beşi erkek sekseni kızdır. Bunlardan seksen sekizi bir odaya sahip elli yedisi bir odaya sahip değildir; yetmiş günde bir saatten daha az yetmiş beşi bir saatten fazla internet kullanmaktadır; altmış beşi aylık yüz sayfadan daha az kitap okurken sekseni aylık yüz sayfadan daha fazla kitap okumaktadır.

Karşılaştırma kullanımı ile okunan kitap sayfası değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.001, p<.05$ olarak anlamlılık ortaya çıkarken cinsiyet değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.377, p>.05$ bir odaya sahip olma değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.642, p>.05$ internet kullanım değişkenine göre $\chi^2(1, N=315)=.527, p>.05$ şeklinde ilişkisiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kullanılan karşılaştırma tekniği örnekleri şu şekildedir:

...bunları temizlemek için herkes seferber olması gerek olmasa her yer çöp yığınıyla dolar...

Böyle toplumlarda iç savaşlar sonucu ülkenin sonu gelebilir

Çamaşır makinesi çamaşırıları daha hızlı, daha temiz, daha kolay yıkamamızı zamandan kazanç sağlar.

Güneşten daha büyük bir yıldız var.

...en kötüsü ise yaktığı ateşi söndürmüyor...

100-150 yıl önce dünyamız çok farklıydı.

Örneklerden anlaşılacağı üzere hem 7 hem de 8. sınıfların karşılaştırma kullanım şekilleri somut varlıkların karşılaştırılmasından daha üst düzeyde olayları, durumları, zamanları hatta bir eylemin gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi durumunda olabileceklerin bile karşılaştırılabilmesi düzeyinde gelişmiş olduğu görülmektedir.

Benzetme, karşılaştırma, tanımlama teknikleri 7 ve 8. sınıfta yer aldığı için 7. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencilerinin bu teknikleri kullanım durumları karşılaştırılması yapılmıştır.

Tanımlama kullanımının $\chi^2(1, N=626)=.003, p<.05$ anlamlılık derecesinde, benzetme tekniği kullanımının $\chi^2(1, N=626)=.0, p<.05$ anlamlılık derecesinde, karşılaştırma tekniği kullanımının $\chi^2(1, N=626)=.0, p<.05$ anlamlılık derecesinde sınıf seviyesine göre farklılaştığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada üzerinde inceleme yapılmış düşünceyi geliştirme tekniklerinden tanımlamanın kullanımının 7. sınıflarda %1,3 oranında olduğu ve kullanılan tanımlamaların nesnellikten uzak olduğu ortaya çıkmaktadır. Ünlü (2013)'ye göre tanımlama tekniği karşılaştırma tekniğinden sonra en sık kullanılan teknik olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun temel nedeni Ünlü (2013)'nün çalışmasında anlatım biçimlerine göre ko-

nuların açıklayıcı ve tartışmacı anlatımla yaptırılması olabilir. Yapılan bu çalışmaya göre 7. sınıflarda tanımlama kullanımının cinsiyet, öğrencinin bir odası olması, internet kullanımı ve bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı ile anlamlı ilişkisi bulunamamıştır. Bu nedenle öğrencilere tanım kavramın öğretilmesi hususunda dikkat edilmesi ve yazılı anlatımda tanımlamayı kullanabilecekleri konuda çalışmalar yaptırılmasına özen gösterilebilir.

Benzetme tekniğinin 7. sınıflarda %6,4 oranında kullanıldığı ve benzetme kullanımının yalnız öğrencinin bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı ile kitap okuyanlar lehine ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılan bu çalışmaya paralel olarak Tiryaki ve Yılmaz (2016)'a göre de en çok kullanılan ikinci teknik benzetme tekniğidir.

Karşılaştırma tekniğinin 7. sınıflarda %24,8 oranında kullanıldığı ve cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Ünlü (2013), Tiryaki ve Yılmaz (2016)'a göre de karşılaştırma 7. sınıflarda en çok kullanılan tekniktir. Tekniğin kız öğrenciler lehine anlamlılık göstermesinde gelişim süreci açısından kız öğrencilerin içinde buldukları dönemin özelliği gösterilebilir.

Düşünceyi geliştirme tekniklerinden tanık gösterme tekniği kullanımının 8. sınıflarda %1,3 oranında ve bu tekniği kullananların tamamının bir ayda 100 sayfa üzerinde kitap okudukları ortaya çıkmaktadır. Tanık gösterme tekniğinin mevcut düşünceyi desteklemek amacıyla başkalarının düşüncesini bilmeyi gerektirdiği düşünülünce kitap okuma ile tekniğin kullanımının anlamlı olması manidar görünmektedir.

Tanımlama tekniği kullanımının 8. sınıflarda %6 oranında ve 7. sınıflara göre bu tekniğin kullanımında artış olduğu ortaya çıkmaktadır. Tanımlama tekniği kullanımının cinsiyet, öğrencinin bir odası olması, öğrencinin internet kullanımı ve bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı ile herhangi bir ilişkisi olmadığı ortaya çıkmaktadır. Tanımlama tekniği kullanımının Ünlü (2013)'nün çalışmasında karşılaştırma tekniğinden sonra en çok kullanılan teknik olması Ünlü (2013)'de konuların açıklayıcı ve tartışmacı anlatımla yaptırılması olabilir.

Sayısal verilerden yararlanma tekniğinin 8. sınıflarda %16,5 oranında kullanıldığı ve tekniğin kullanımı ile cinsiyet, öğrencinin bir odası olması, öğrencinin internet kullanımı ve bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamaktadır. Öğrencilerin sayısal veri kullanımının istatistiki verileri düşünceye destek amacıyla kullanmaktan uzak olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Benzetme tekniği kullanımının 8. sınıflarda %18,7 oranında kullanıldığı ve cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine, öğrencinin bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı ile kitap okuyanlar lehine ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Örneklendirme tekniği kullanımının 8. sınıflarda %19,7 oranında kullanıldığı ve cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine, öğrencinin bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı ile kitap okuyanlar lehine ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Karşılaştırma tekniği kullanımının 8. sınıflarda %46 oranında kullanıldığı ve öğrencinin bir ayda okuduğu kitap sayfa sayısı değişkeni arasında kitap okuyanlar lehine ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

8. sınıflarda karşılaştırma tekniği en çok kullanılan teknik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç Ünlü (2013) tarafından da desteklenmektedir.

2018 Türkçe Programı yazma alanında hem 7 hem de 8. sınıf düzeyinde yer alan tanımlama, benzetme ve karşılaştırma tekniklerinin sınıf düzeyine göre kullanımlarının karşılaştırılmasında 8. sınıflar lehine anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Sınıf düzeylerine göre düşünceyi geliştirme teknikleri kullanımının farklılık göstermesi Ünlü (2013) tarafından da desteklenmektedir; lakin çalışmamız Ünlü (2013)'nün sonuçlarının tersine bu farkı 8. sınıflar lehine göstermektedir. Bu noktada çalışmamızda öğrencilere gerek metin türünde gerek konu açısından herhangi bir yönlendirmenin yapılmamış olmasına dikkat etmek gerekmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre düşünceyi geliştirme teknikleri kullanım durumunun kızlar lehine sık ve yaygın olduğunu belirten Ünlü (2013)'nün çalışmasına paralel şekilde çalışmamızda da 8. sınıflarda benzetme ve örneklendirme kullanımının kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir.

Yapılan bu çalışmaya göre de öğrencilerin, Tiryaki ve Yılmaz (2016)'ın belirttiği gibi tanık gösterme, tanımlama ve sayısal verileri kullanma açısından geliştirilmesi gerektiğini ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yazma alanında 7-8. sınıf seviyesinde kazanım olarak yer alan düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımının yazma alanında 5. sınıftan itibaren farklı metin türlerinde yazma çalışmaları içerisinde yer alması gerektiği düşünülebilir. Düşünceyi geliştirme tekniğinin öğretilmesi ve yazma alanında kullanılmasının yanı sıra öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarını kullanabilecekleri konuların seçimine dikkat edilmeli, ana fikir ve yardımcı fikirleri desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarının ana fikir ve yardımcı fikirleri destekleyecek nitelikte kullanılması hususunda çalışmalar yapılabilir.

Sınıf seviyesi yükseldikçe düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımında anlamlı olarak yükselme görülmesi 8. sınıf düzeyinde yazma çalışmalarında düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımının uygun yazı türlerini kullanılarak desteklenmiş etkinliklerle yoğunlaştırılması gerektiği söylenebilir.

Kaynakça

- Ağın Haykır, H., Kaplan, H., Kıryar, A., Tarakcı, R. ve Üstün, E. (2017). *Ortaokul Türkçe 5 Ders Kitabı*. İstanbul: Binet Matbaacılık.
- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7 Ders Kitabı*. Y.Y.: MEB.
- Bayramıçlılar, Ö., Tosun, N. ve Ak, N. (1990). *Sözlü, Yazılı ve Bilimsel Anlatım Tekniği*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, R. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Paragraf Düzeyinde Bağdaşıklık ve Tutarlılık. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Erbilen, M. (2014). Ortaokul 8. sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımda Planlama Becerilerinin Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi A.B.D (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Esra, Tiryaki, E. ve Yılmaz, Z. (2016). 7. Sınıf Öğrencilerinin Metin Yapılarına Göre Düşünceyi Geliştirme Yollarının İncelenmesi. *Turkish Studies*, 2193-2208.
- Ergin, M. (1998). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Kaplan, M. (2001). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kocakaplan, İ. (2008). *Açıklamalı Edebî Sanatlar*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Konu Seçimleri Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 193.
- Mazlum, M., & Atalay Mazlum, A. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma yönetiminin Belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 1-21.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M., (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publication.
- MEB. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- Müldür, M., & Çevik, A. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Bilgilendirici Metin Yazma Becerilerinin İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 141-149.
- Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Quality & quantity*, 265-275.
- Oxford. (2019a). 03 22, 2019 tarihinde <https://en.oxforddictionaries.com/>: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/definition> adresinden alındı

- Oxford. (2019b). 03 22, 2019 tarihinde <https://en.oxforddictionaries.com/definition/compare> adresinden alındı
- Oxford. (2019c). 03 22, 2019 tarihinde <https://en.oxforddictionaries.com/definition/analogy> adresinden alındı
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK. (2019a). *Türk Dil Kurumu*. 03 22, 2019 tarihinde www.tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c94f4aa54e571.14529446 adresinden alındı
- TDK. (2019b). *Türk Dil Kurumu*. 03 22, 2019 tarihinde www.tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c94f567421541.69809430 adresinden alındı
- TDK. (2019c). *Türk Dil Kurumu*. 03 22, 2019 tarihinde www.tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c94f56b62a9b3.55858460 adresinden alındı
- TDK. (2019d, Kasım 07). *Türk Dil Kurumu*. www.tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a01b04e3bf395.71076734 adresinden alınmıştır
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Topçu, N. (1997). *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Ünlü, A. (2013). Ortaokul 6,7,8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Açısından İncelenmesi. Çanakkale: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yenen Avcı, Y. (2019). 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Yer Verdikleri Anlatım Biçimleri İle Düşünceyi Geliştirme Yolları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 316-326.